

Ko e tohi fakahinohino ki he Matu'a

fekau'aki mo e ngaahi sevesi ki
hono malu'l 'o e Fanau(CPS)

**Ngaahi ngaue
faka'ofisi ma'ae
longa'ifanau**

**Division
of Children
and Family
Services**

Tepile 'o e kanoloto'I tohi

Kaveinga

Peesi

Ko e ha 'a e Ngaahi Sevesi ki hono malu'I 'ae fanau(CPS)?	2
Ko e ha 'a e Fakamamahi'I Fanau mo hono li'ekina?	2
Na'e anga fefee 'a e 'ilo au 'e he CPS?.....	3
Ko e ha 'a e totonu 'a e CPS 'oku nau ma'u ke faka'eke'eke 'eku tama?.....	3
Ko fe taimi 'oku kau mai ai 'a e Kau polisi?.....	4
Ko e ha 'a e "Tauhi ke malu'i"?	5
Ko e ha e me'a 'e hoko 'I he taimi ko ia 'oku tuku atu ai 'eku tama ki he "Tauhi ke Malu'I?.....	5
Ko e ha 'a e ngaahi sevesi 'oku 'ataa ma'aku mo hoku famili?	6
Ko e ha nai 'a e Sisitemi Tali Makehe(ARS)?.....	7
Ko e ha nai 'a e ngaahi totonu 'oku ou ma'u 'I he taimi ko ia 'oku fakatotolo'I ai au 'e he CPS?.....	8
Ko e ha nai 'a e ngaahi totonu 'oku ou ma'u 'o kapau te u faka'ikai pe 'ikai loto ki he ngaahi founga 'oku ngau'e'aki 'e he CPS ki he'eku keisi?	9
Ko e ha nai 'a hono 'ave 'o tuku ki tu'a mei 'api?	10
Ko e ha 'a e fakafalala?	11
Ko e ha nai 'eku ngaahi 'u totonu ko e matu'a 'I he taimi ko ia 'oku 'ave ai 'eku tama 'o tuku 'I ha feitu'u 'I tu'a mei 'api ke fai ai hono tokanga'I pe 'oku 'iloange 'oku fakafalala?.....	11
Ko e ha nai 'a e ngaahi totonu 'a 'eku Tama?.....	13
Ko e ha e me'a 'oku fiema'u meiate au?	13
'E anga fefee 'a 'eku to e fakafoki mai 'a 'eku tama?	14
Te u fiema'u nai ha loea?.....	15
'E anga fefee nai 'a 'eku palani 'a e kaha'u 'a 'eku tama?	16
Ko e ha nai hono 'uhinga 'a hono fakangata 'a e totonu fakamatu'a tauhi?	17
Ko e ha nai ha me'a ha taha faka-fo'ituitui 'e fai, 'o kapau 'e 'iai ha ta'efelotoi pea mo e sosiolo ueka 'a e CPS fekau'aki mo e ngaahi tu'utu'uni 'o e keisi?	18
Ko fe nai 'a e ngaahi feitu'u 'e ala lava ke ma'u mei ai 'e ha taha ha to e ngaahi fakamatala?.....	18
Lao ke 'oua fai ha lau lanu mo fakamakehekehe.....	19

Ko e ha 'a e Ngaahi Sevesi ki hono Malu'I 'o e Fanau(CPS)?

Ko e CPS ko e taha pe ia 'a e ngaah polokalama 'a e kau ngaue ko ia 'I he va'a ki he sevesi ma'ae fanau mo e famili(DCSF) 'a e Potungaue Ki he ngaahi sevesi ki he Mo'uilelei mo e ngaahi me'a fakasosiale(DSHS). 'Oku mo'ua 'a e CPS ki honau fatongia ke palu'I 'a e Longa'ifanau mei hono fakamamahi'I pea mo hono li'ekina.

'Oku fiema'u 'e he lao 'a e kau ngaue ko ia 'a e CPS ke nau fakatotolo'I ha ngaahi mahamahalo ki ha fakamamahi fanau pe ko hano li'aki kinautolu pea 'oku tu'u tatau mo e fakamatala fakalao ki he fakamamahi fanau mo e li'ekina.

Ko e ha 'a e fakamamahi fanau mo e Li'ekina?

'Oku lahi 'aupito 'a e ngaahi fa'ahinga faka-kalakalasi 'o e CA/N:

Ko e fakamamahi 'o e sino 'oku 'ikai ko ha fakatu'utamaki ne hoko fakatu'upakee(motu e 'u hui, fepulopulasi, vela, lavelavea mo e 'u kafo kehe) pe ki ha to e ngaue ange ne mei malava ke uesia lahi ai 'a e leka ka e me'a malie ne 'ikai(ko hono ta ko ia 'o ha leka'aki ha me'atau, pe ko hono to'o e mahafu 'o e me'afana 'oku lolotonga 'iai ha leka 'iai, pe ko ha to e fa'ahinga ngaue tatau pehee).

Ko hono fakamamahi'I leva 'o e ongo 'oku kau ai 'a hono 'ai 'a e leka ke ne ongo'I 'oku 'ikai ke 'ofa'I ia pe 'oku te 'ai ke ne ongo'I ko e tokotaha kovi ia pe 'ikai 'iai hano mahu'inga(fakata'e'aonga'I pe fakasi'isi'I hono ngeia, 'ikai fakangofua 'a e leka ke 'iai hano ngaahi maheni, kape 'aki ha ngaahi hingoa, pea mo e ngaahi to'onga meimei tatau pehee). Ko e ngaahi ta mo e fakamamahi 'e ni'ihi 'I 'api 'e malava pe ke lau ia ko hono fakamamahi'I 'o e ongo koia 'ae fanau.

Ko e li'ekina 'oku malava ke kau ki ai 'a e 'ikai ke 'oatu ha 'api 'oku malu, me'atokoni, vaka pe ngaahi tokanga faka-metikolo/ pe ki he nifo, kau ki ai mo hono li'aki tokotaha ha ki'I valevale pe ko hano tuku mo ha tokotaha 'oku 'ikai ke ne malava ke tokanga'I lelei ia, faka'uli lolotonga 'oku hu'akava'ia mo ha ki'I leka 'oku ta'e leta'I 'I he ka, mo e ngaahi me'a pehee. Ko e 'ikai ko ia ke tokanga'I mo e kauleka 'oku ki'I lalahi hake 'oku lau pe ia ko e li'ekina.

Ko e pau'usi'I ko ia ta'etaau 'oku kau ai 'a hono ngaue'aki ha leka ke fai ha ngaahi to'onga

ta'etaau, pe ko hono 'ai ha ngaai fo'I la'ita telefua ta'etaau 'o e leka, 'ai ke fokisi totongi 'a e leka, pe ko e ngaahi fa'ahinga ngaue fakapa'umutu kehe pe mo e leka.

'Oku 'iai pe mo e ngaahi to'onga kehekehe 'e ala lava ke lau ko e fakamamahi 'o e leka pea mo hono li'ekina pea, 'I he ngaahi keisi takitaha, 'e fai leva hano fakakaukau'I pe 'oku tu'u uesia 'a e mo'uilelei, malu mo e hao 'a e leka.

Na'e anga fefee 'a e 'ilo au 'e he CPS?

Na'e ma'u 'e he CPS ha lipooti 'oku fokotu'u mai ai ko ho'o fanau 'oku 'ikai ke 'oange kia kinautolu 'a e tauhi mo e malu'I 'oku nau fiema'u.

'Oku 'iai 'a e ni'ihi, hangee ko e kau toketaa, kau neesi, kau faiako, kau fale'I ki he ngaahi sevesi fakasosiale, kau toketaha faka'atamai, kau taukei fakafaito'o, kau ngaue ki hono fakahoko 'a e tauhi lolotonga e taimi 'aho, kau 'ofisa ko ia 'oku nau malu'I fakalao 'a e

kau leka ta'u iiki, kau ngaue 'a e DSHS, Kau Ngaue ko ia 'o e Potungae Fakatonutonu, kau mataotao 'oku nau sivi 'a e pekia pe kolona, pea mo e kakai lalahi 'oku nau fe'ao mo ha leka 'oku fu'u matu'aki fakamamahi'I lahi pe li'ekina 'a ia 'oku fiema'u ia 'e he lao ke lipooti ange 'a e ngaahi fakamamahi mo e li'ekina 'oku mahalo'I pehee ki he CPS pe ko e kau polisi (RWC 26.44.030).

Pea ka to e 'iai leva ha to e taha ia 'oku tui ia 'oku 'iai ha leka 'oku fakamamahi'I pe li'ekina ke ne ma'u ha loto tui malohi 'o lipooti 'a e ngaahi me'a pehee ki he CPS pe ko e Kau Polisi. Ko e lipooti loi mo kaka ko e hia pea 'e tautea'I ia (RCW 26.44.060(4)). Ko e kakai ko ia 'oku nau ma'u 'a e taukei fakapolofesinolo 'oku fiema'u ia ke nau fakahoko ha lipooti 'I loto 'I

he houa 'e 48 'I he taimi 'oku nau fakatokanga'I ai 'oku ngalingali 'iai ha CA/N.

Ko e tokotaha ko ia 'oku ne fai 'a e lipooti ki he CPS 'e lava pe ia ke ne kole pe likuesi atu ke tauhi ke malu mo fakapulipuli 'a hono hingoa.

Ko e ha nai 'e ngaahi totoΣnu 'oku ma'u 'e he CPS ke nau hanga 'o faka'eke'eke 'a 'eku leka?

'Oku fakamafai'I 'e he lao 'a e CPS ke fakatotolo'I 'a e ngaahi 'u lipooti fekau'aki mo hano

Ko e tokotaha ko ia 'oku ne fai 'a e lipooti ki he CPS 'e lava pe ia ke ne kole pe likuesi atu ke tauhi ke malu mo fakapulipuli 'a hono hingoa.

mahalo'I 'o ha fakamamahi fanau pe ko e li'ekina. Ka ke lava ke fakahoko ha fakatotolo kakato, 'e talanoa atu kiate koe mo ho'o leka 'a e taha 'o e kau ngaue CPS, ka e pehee foki 'e talanoa mo e kakai kehe 'oku ngalingali 'iai ha'anau ngaahi fakamatala mahu'inga. 'Oku 'iai 'a e totonu ia 'a e CPS ke faka'eke'eke 'a ho'o leka kimu'a hono fakaha atu kiate koe pea fakahoko pe ta'ema'u ho'o fakangofua. 'E malava ke faka'eke'eke 'a e fanau he ako, 'I he feitu'u tauhi 'aho, 'I 'api, pe ko ha fa'ahinga feitu'u pe 'oku 'ataa mo fiemalie kiai 'a e leka.

Kapau ne 'osi faka'eke'eke 'a ho'o leka 'a'au 'e he CPS 'e fai leva 'a e fetu'utaki atu kiate koe.

'Oku to e ma'u foki 'e CPS mo e kau polisi 'a e mafai ke faitaa'I 'a ho'o leka 'okapau 'e fiema'u ke tauhi 'a e tu'unga 'oku 'iai 'a e sino 'a ho'o leka.

'I he hili ko ia ha fakatotolo 'oku kau kiai 'a hono vakai'I 'a e ngaahi 'u malohinga 'o e famili ka e pehee ki ha ngaahi me'a 'oku ngali fakatu'utamaki ki he fanau, 'e malava pe ke kei 'a'ahi atu 'a e tokotaha sosiolo ueka ki ho 'api 'o talanoa fekau'aki mo ha ngaahi palopalema 'oku ke fekuki mo ia fekau'aki mo ho'o leka ka e pehee ki he ngaahi tokoni 'oku 'ataa ke tokoni'I koe 'I hono fakahoko ke fakalalakalaka ange 'a e 'u me'a 'I 'api kiate koe mo ho famili.

Ko fe taimi 'oku kau mai ai 'a e Kau Polisi?

Ko e lipooti ko ia ki hano mahalo'I 'o ha fakamamahi fanau/pe li'ekina 'e ala malava ke 'ave ki he CPS pe ko e kau polisi 'I he 'elia ko ia. Pea 'e fiema'u leva ke fakaha 'e he kau polisi ki he CPS fekau'aki mo e 'u lipooti kotoa pe 'oku nau ma'u. Pea 'oku to e fiema'u foki 'a e kau Ngaue CPS ke nau fakaha ki he kau polisi 'a e ngaahi lipooti 'oku ho'ata mei ai ha pekia, lavea 'o e sino, fakamalohi'I ta'etaau 'o ha leka pe ko e to e 'u fai hia 'e ala hoko pehee.

'E lava ke kau mai 'a e kau polisi 'o kapau 'e fiema'u ke 'ave 'a leka 'o tauhi fakalao ke malu'I ai. 'E malava pe ke to e fai ha kole ki he kau polisi ke nau tokoni 'I he taimi 'oku 'iai ai ha ngaahi 'uhinga fakatupunga hoha'a ki he malu mo hao 'a e tokotaha ngaue 'a e CPS.

“

'E lava ke kau
mai 'a e kau
polisi 'o kapau
'e fiema'u ke
'ave 'a leka 'o
tauhi fakalao ke
malu'I ai.

”

Neongo pe 'a e ngaue fakataha 'a e kau ngaue 'ae CPS mo e kau polisi, ka 'e malava pe ia ke nau fakahoko ha fakatotolo kehekehe. 'E fakahoko 'e he kau polisi ia 'ae fakatotolo ki he ngaahi 'u hia, pea mo e CPS leva ia te nau fakahoko 'e kinautolu ia 'a hono 'asesi pe to e vakai'I 'a e ngaahi famili. Pea neongo aipe 'o kapu 'e 'ikai faile ha tautea ia, 'e kei ngaue pe 'a e CPS mo e famili.

Ko e ha 'a e "Tauhi ke Malu'I?"

'I ha me'a kuo hoko fakatu'upakee, 'a ia 'oku ha mai mei ai 'oku 'iai ha leka 'oku tu'u he tu'unga fakatu'utamaki ke uesia pe fakalave'I, pe kuo 'osi fakahoko 'a hono fakamamahi'I pe li'ekina, 'e lava leva 'e ha polisi 'o 'ave 'a e leka ko eni 'o tuku ki he "Tauke ke malu" 'o 'ikai to e laka hake 'I he houa 'e 72 (ka e 'ikai kau ai 'a e 'u Tokonaki, Sapate mo e 'u 'aho malolo). 'E 'oatu leva 'a hono tokanga'I koia 'o e leka kih e CPS 'a ia te nau 'ave leva 'a e leka ki hano kainga 'o tuku ai pe ki ha 'api 'osi laiseni tauhi fanau fosita pe pusiaki.

Kuopau leva ke fai ha hopo 'I loto 'I he houa 'e 72 (ka e 'ikai ke kau kiaia 'a e 'u 'aho Tokonaki, Sapate, mo e 'u 'aho malolo) 'ai a ko e taimi ia na'e 'ave ai 'a e leka 'o tauhi fakalao.

Ko e ha e me'a 'e hoko he taimi ko ia 'e 'ave ai 'a 'eku leka 'o tauhi 'I he Tauhi ke malu fakalao?

'I he taimi ko ia 'oku 'ave ai ho'o leka 'o tuku 'I he tauhi ke malu'I fakalao, 'e fakaha atu kiate koe 'I ha tohi 'I he vave taha. 'E 'oatu leva ai ha foomu 'a ia 'e fakaha atu ai 'a e taimi mo e 'uhinga na'e 'ave ai ho'o leka 'o tauhi 'I he tauhi ke malu'i. 'E to e 'oatu foki pea mo e hingoa mo e fika telefoni ko ia 'a e tokotaha ngaue mei he CPS pe ko e 'ofisi 'a ia 'e malava ke ke ma'u mei ai ha to e ngaahi fakamatala ange. 'E fakaha atu kiate koe 'a e taimi mo e feitu'u ko ia 'e fakahoko ai 'a e hopo ke fakapapau'I 'a e feitu'u ke tokanga'I ai 'a e leka pea mo e founga ko ia te ke lava ke ke ma'u ai ha loea fokotu'u atu mei falehopo.

'I he hopo ko ia ke fakapapau'I 'a e feitu'u ke nofo ai, te ke ma'u ai 'a e faingamalie ke ke fakaha ki he fakamaau'anga 'a e 'uhinga 'oku 'ikai totonu ai ke mavahe 'a ho'o leka mei ho 'api. Kapau leva 'e loto kiaia 'a e fakamaau pe ko e komisiona, 'e fakafoki atu leva 'a ho'o leka.

Kapau 'e fakahoko 'a ho'o hopo 'I ha'oha'onga 'o ha komisiona fakamaau'anga, te ke ma'u 'a e totonu ke to e 'oatu ha tu'utu'uni 'e fakahoko 'e he komisiona ko ia ke to e fai hano vakai'I 'e he Tu'I Fakamaau he fakamaau'anga lahi. Ke ma'u 'a e to e vakai'I ko ia, 'oku fiema'u ia ke ke faile ha'o kole ke to e vakai'I ki he falehopo 'I loto 'I he 'aho 'e 10 'a hono fakahu ko ia 'a e tu'utu'uni 'a e Komisiona.

'E lava pe ke fakapapau'I 'e he DCFS ia 'oku 'ikai ke to e fiema'u ha ngaue ia mei falehopo 'o a'u pe ki ha hili hono to'o 'e he kau polisi 'a e Tauhi ke malu'I fakalao. 'I he ngaahi keisi pehee leva, 'e malava ke kole atu ke ke fakamo'oni ki ha aleapau ki hano tuku fili volenitia pe fakaeia pe ke tuku pe ai ka e 'oua leva ke solova 'a e ngaahi 'u palopalema. Pe ko hano fakafoki atu pe ho'o tama/fanau kiate koe ka 'oku 'iai 'a e ngaahi sevesi 'e fakahoko atu ki ho 'api.

Ko e ha nai 'a e ngaahi sevesi 'oku 'ataa mai kiate au mo hoku famili?

'Oku fakahoko 'e he DSHS 'a e ngaahi sevesi 'oku tokangaekina'aki 'a e ngaahi 'u palopalema. Ko e ngaahi sevesi 'e ni'ihi 'oku fakahoko hangatonu pe ia 'e he DSHS, pea ko e ni'ihi leva 'oku fakahoko ia 'I he komiunitii. Ko e ngaahi sevesi ko ia 'a e CPS 'oku ta'etotongi pe ia pea 'oku 'ikai ha'ane fakafelave'I mo e ngaahi 'u pa'anga hu mai. Kai kehe kapau leva 'oku to e fokotu'u atu ho famili 'o'ou ia ki ha kautaha 'e taha 'oku nau totongi 'e kinautolu ia 'enau ngaue, 'e ngalingali fiema'u pe ke ke totongi 'a e fakamole totongi ko ia. Ko e ngaahi sevesi ko ia 'I tu'a mei 'api hangee ko e tauhi ki he 'u 'api laiseni fosita pe pusiaki 'oku 'iai 'enau ngaahi 'u fakamole pea 'e ngalingalie te ke totongi ia.

Ko eni 'a e ngaahi sevesi 'e malava ai 'a e tokotaha ngaue CPS ke tokoni atu kiate koe mo ho famili ke 'ilo: (Ka 'oku 'ikai fa'a ma'u 'a e kotoa 'o 'eni 'I he 'u feitu'u kotoa pe)

- Tokoni fakafale/vala/nounou fakapa'anga
- Ngaahi Sevesi ki he Mo'uilelei/tauhi fakametikolo/tokanga'I 'o e nifo
- Ngaahi sevesi tokoni ki 'api

“

Ko e ngaahi sevesi ko ia 'a e CPS 'oku ta'etotongi pe ia pea 'oku 'ikai ha'ane fakafelave'I mo e ngaahi 'u pa'anga hu mai.

”

- Tauhi 'o e Leka
- Ngaahi 'u Sevesi fakangaue
- Ngaahi 'u kalasi ki he founa tauhi fanau
- Ngaahi 'u sevesi ki hono palani 'o e famili
- Fefononga'aki fakame'alele
- Ngaahi Sevesi ki he fokoutua Faka'atamai
- Fale'I ki he famili mo e nofo mali
- Ngaahi feitu'u ma'u'anga tokoni faka-me'akai
- Ngaahi Sevesi Fakalao
- Ngaahi 'u Polokalama ki hono ngaue kovi'aki 'a e 'olokaholo mo e faito'o konatapu
- Ngaahi tokoni anga'ofa pe: tokoni ki he matu'a, mo e polokalama tokoni'I 'o e matu'a ne nau fakamamahi'I 'enau fanau.
- Ngaahi 'u polokalama ki hono ta mo hono fakamamahi'I/fakamalohi ta'etaau.

Ko e ha nai 'a e Sisitemi Tali Makehe(ARS)?

'I he Siteiti 'o Uasingatoni, ko e ngaahi lipooti ko ia 'a e CPS 'oku to e sivi'I ia 'aki 'a e founa 'asesimeni 'o ka 'iai ha tu'unga fakatu'utamaki. Kapau leva ko e 'u fakamatala ko ia kuo 'oatu ki he tokotaha ngaue 'oku 'I he tu'unga ma'ulalo pe ia 'ikai fu'u fakatu'utamaki ki ho'o leka, 'e 'oatu leva ho'o keisi ki ha kautaha 'I tu'a 'oku nau konituleki pe mo e CPS ke nau fakahoko atu 'a e ngaahi sevesi ki hono tokoni'I makehe ko e ke fa'u ha founa malu ma'au mo ho leka ka e pehee ki he ngaahi tokoni ki he anga ho'o ongo'I pe ko e ngaahi tokoni kehe pe ma'au.

Ko e kau atu ko ia ki ha ngaahi me'a 'oku fai 'e he kau fakahoko ngaue 'a e ARS 'oku te fa'iteliha pe, pea 'e malava pe ke te faka'ikai'I ha ngaahi sevesi. Ka neongo ia, ko e kau fakahoko ngaue ko eni 'oku nau fa'a tokoni atu ke ke ma'u 'a e ngaahi sevesi ko ia 'e tokoni atu kiate koe mo ho'o fanau ke mou to e fiefia ange mo to e fiemalie ange. 'Oku mau tui

foki, kapau te ke ma'u 'a e fa'ahinga tokoni ko ia 'oku ke fiema'u 'I he komiunitii, 'e 'ikai leva ke ke hoko koe ko e tokotaha 'a e kau kalaieni 'a e CPS.

Ko e ha 'eku ngaahi 'u totonu 'oku ou ma'u 'I he taimi ko ia 'oku fakatotolo'I ai au 'e he CPS?

Ko 'ene fakakakato pe ko ia 'e he potungaue 'a e fakatotolo 'o ha fakamamahi'I 'o ha leka pe ko ha lipooti 'o ha li'ekina 'o fakamalumu 'I he Vahe 26.44 RCW, 'e fakaha atu leva kia kinautolu 'oku mahalo'I kiai 'oku nau halaia 'a ee 'oku ha 'I he lipooti pea mo e ola 'o e fakatotolo 'a e potungaue. Ko hono fakaha atu 'oku fakahoko ia 'I ha meili ki he tu'asila fakamuimitaha 'oku 'ilo'I 'o e tokotaha ko ia.

'Oku malava ke ma'u ha ngaahi ola 'e tolu. Ko e fo'ilea ko ia ko e "Founded" pe ko e 'u me'a ne ma'u 'oku 'uhinga ia ne ala ma'u 'e he kau fakatotolo ha ngaahi fakamatala fe'unga ke nau tui ai he taimi 'e ni'ihi na'e fakahoko 'a e fakamamahi pe ko e li'ekina ko ia 'oku fai hono mahalo'i. Ko e "Unfounded" leva 'oku 'uhinga ia ko e tokotaha fakatotolo na'a ne ma'u ha ngaahi 'u fakamatala 'oku ngalingali ia ko e fakamamahi mo e li'ekina ko ia 'oku mahalo'I na'e 'ikai hoko ia. Ko e "Inconclusive" leva pe ko e ta'ema'u ha fakama'opo'opo 'oku 'uhinga ia na'e 'ikai malava 'e he tokotaha ngaue fakatotolo ke ne fakapapau'I pe na'e hoko koa pe 'ikai 'a e fakamamahi mo e li'ekina 'oku mahalo'i.

Kapau leva 'oku faka'ilonga'I koe ko e taha 'oku fai kiai 'a e tokanga 'aki hano ma'u mei he lipooti koia 'a hono fakamamahi'I mo li'ekina 'o ha leka, 'oku 'iai pe ho'o totonu ke ke fiema'u ke to e vakai'I mo fakatonutonu 'a e fekumi koia. 'E lava ke ke kole ke to e hanga 'e he potungaue 'o vakai'I 'a e ola 'o 'enau fekumi 'o ke fai eni 'I loto 'I he 'aho 'e uanoa hili ia ho'o ma'u 'a e tohi mei he potungaue. Ko e kole ko eni kuo pau ke fai tohi ia. Kapau leva 'e 'ikai ke fakahoko 'a hono to e vakai'I 'a e ola 'enau fekumi 'I he vaha'a taimi koia ne fiema'u, 'e sai ange ke 'oua te ke to e pole'I atu 'a e ola ko ia, pea 'e 'ikai foki ke ke ma'u 'e koe ha'o totonu ke fai ha hopo fakamaau'eke fakalelei ke fakaha ai pe ko ha hano to e vakai'I faka-fakamaau 'a e ola.

'I hano ma'u koia ha tohi kole ke to e fai hano vakai'I, 'e to e vakai'I leva 'e potungaue pea

kapau 'oku taau, te nau liliu 'a e ola. Ko e kau ngaue pule fakavahenga ko kinautolu ia 'oku nau fakahoko 'a hono to e vakai'i. 'I ha kakato hono to e vakai'I, 'e fakaha atu leva 'e he potungaue 'I ha tohi 'a e me'a kuo fakapapau'I. 'E li atu 'I he meili kuo 'osi fakamo'oni kiai ki ho tu'asila fakamuimitaha 'oku 'ilo'i.

'Okapau, hili hono vakai'I ko ia 'e he potungaue, 'o ma'u ia 'oku kei tatau pe 'a e ola 'o e me'a ne nau fakatotolo'I, 'e lava ke ke kole ke fai ha hopo ke talanga'I 'a e ola ko ia. Ko e kole ko ia ki he hopo fakamaau'eke ke to e fai hano fakafekiki'I 'o e ola 'enua fekumi. Ko e kole ko ia ke fakahoko ha hopo fakamaau'eke 'e faile ia 'I loto 'I he 'aho 'e tolunoa hili ho'o ma'u 'a e tohi ko ia mei he potungaue fekau'aki mo 'enua fakapapau'I hono vakai'I 'enua fakatotolo.

Ko e ha nai 'a e ngaahi totonu 'oku ou ma'u 'o kapau te u ta'eloto ki he founga 'oku ngaue'aki 'e he CPS ki he'eku keisi?

Ko e me'a 'oku tefito 'a e hoha'a kiai 'a e CPS ke fakapapau'I ko e kakai kotoa pe 'oku fengau'e'aki mo e potungaue ke fakapapau'I 'oku faka'apa'apa'I mo ngaahi tatau pe kinautolu hono kotoa. Pea ko e 'uhinga ko ia 'oku 'iai ai 'emau lao ki he launga 'a e sitiseni pea mo e founga ke ngaue'aki pea pehee foki ki ha tohi fakahinohino polousua makehe 'oku fakaha ai 'a e founga ke fakamahino ko e ngaahi hoha'a kotoa pe 'oku fai 'a e ngaue kiai 'I he founga 'oku potupotu tatau, maau, mo taimi lelei foki. Ko e ngaahi hoha'a fekau'aki mo e founga ko ia 'oku ngaue'aki ki ho'o keisi 'e malava ke ke 'omi pe ia 'e koe, pe ko ho'o leka, pe ko ha memipa ho famili, pe ko ha tokotaha polofesinolo 'I he komiunitii pe ko ha taha pe 'oku 'iai ha'ane 'ilo ki he me'a ni.

Kapau leva 'oku 'iai ha'o launga pe hoha'a fekau'aki mo e founga ko ia 'oku ngaue'aki 'e he CPS ki ho'o keisi, 'oku totonu leva ke ke tomu'a fakaha 'a e me'a 'oku ke hoha'a ki ai ki he sosiolo ueka kuo 'osi fakafatongia'I ke ngaue kia koe. Kapau leva 'e 'ikai lava ke solova 'iai 'e lava pe ke ke fetu'utaki hangatonu ki he supavaisa 'a ho'o sosiolo ueka. Kapau leva 'e 'ikai ke lava 'e he sosiolo ueka ia 'o solova ia, 'e lava ke ke fetu'utaki ki he 'ofisa 'oku ne

tokanga'I 'a e 'elia pea ka 'ikai ia ko e pule fakavahenga. 'E lava foki ke ke fetu'utaki ki he 'ofisi ko ia Constituent Relations 'I he 1-800-723-4831 ki ha tokoni 'I hono solova 'a ho'o palopalema 'I ha fa'ahinga taimi pe.

'E lava pe foki 'e ha tokotaha ke 'ave ha launga ki he 'ofisi ko ia 'a e 'amipatisimeni ma'ae fanau mo e famili 'I he 1-800-571-7321 'a ia ko e potungaue pe ia 'oku kehe pe ia mei he DSHS pea 'oku nau ma'u 'a e mafai ke fakatotolo'I ha ngaahi hoha'a fekau'aki mo ha ngaahi ngaue 'a e kau ma'u mafai ki he potungaue ma'ae fanau 'a ia ne 'omi 'e ha taha sitiseni 'o e Siteiti 'o Uasingatoni. 'Oku fa'a fiema'u 'e he 'amipatisimeni ke fakahoko pe hano solova fakalotofale kimu'a ia pea toki kau mai 'a e 'ofisi ko ia' oku fai 'a e hoha'a kiai.

Ko e ha nai 'a hono 'ave 'o tuku ki tu'a mei 'api?

'I he taimi lahi ko e fanau ko ia na'e lipooti ki he CPS 'oku 'ikai ke fakamavahe'I ia mei honau ngaahi 'u 'api. 'Oku toki 'ave pe 'a e fanau 'o tuku mama'o pe mavahe mei he'enua matu'a 'I ha fiema'u ke malu'I kinautolu mei hano fakalavea'I pe ko ha hokohoko atu 'a hono fakamamahi'I pe li'ekina.

'Oku fa'a 'ave 'a e leka 'o tuku 'I ha taha 'o e kainga 'oku taau pea 'oku fa'a tomu'a fili ange ia. Kapau leva 'oku 'ikai ke 'iai ha kainga ia 'oku taau ke 'ave kiai, 'e 'ave leva 'a e leka 'o tuku ki he 'api laiseni ki he pusiaki pe fosita. Ko e ongomatu'a koia 'oku na fai 'a e pusiaki fosita 'oku na fakahoko 'a hono tokanga'I 'a e fanau 'I he 'aho ki he 'aho pea 'oku nau ma'u 'a e pa'anga totongi fakafoki atu fakamahina ke tokoni kia kinautolu ki hono totongi 'a e ngaahi fakamole ki hono tokanga'I 'o e leka. Ko e leka mo e ongo matu'a pusiaki fosita 'oku tokanga'I mo supavaisa pe kinautolu 'e he sosiolo ueka kuo 'osi vahe'I mai 'o ki he loloa taha 'o hono tuku ai 'a e leka.

'Oku 'iai 'a e fanau ia 'e ni'ihini 'oku fu'u totu'a 'enua ngaahi 'u palopalema pea ikai ke lava ke nau nofo I he tu'unga faka-famili ko ia. Koe fanau ko eni 'e 'ave ki nautolu kihe 'api faka kulupu pe koha feitu'u ke fai'ai honau tokanga'i. Ko e ngaahi 'atakai mo e founa hono teuteu'I 'o e feitu'u ko ia 'oku sai ange ia pea maau ange

“

'Oku 'iai 'a e fanau ia 'e ni'ihini 'oku fu'u totu'a 'enua ngaahi 'u palopalema pea ikai ke lava ke nau nofo I he tu'unga faka-famili.

”

ko e 'uhii ke feau mo tokanga'i'aki ha leka 'oku 'iai hano palopalema faka'ulungaanga pe 'oku 'iai ha fa'ahinga palopalema faka'atamai.

Ko e ha kooa 'a e "Fakafalala?"

'I he ngaahi keisi lalahi 'e ni'ihi, 'e malava ke faile 'e he potungaue pe ko ha to e taha pe ha tohi tangi ki he falehopo 'o fakaha ai ko e leka:

- ne 'osi li'aki 'osi ia;
- ne fakamamahi'I mo li'ekina;
- 'ikai ke 'iai ha matu'a, tauhi pe taha ohi pe tauhi 'oku malava ke ne tokanga'I 'a e leka.

'E fakahoko leva 'e falehopo ha hopo ke fakapapau'I ai pe 'oku kau 'a e ngaahi 'uhinga ko eni ki he fakafalala. 'E to e fakakaukau'I ai 'e he falehopo pe 'e nofo 'a e leka 'I hono 'api totonu pe 'ave ia 'o tuku 'I ha feitu'u 'oku 'I tu'a mei honau 'api, ka e pehee foki ki hano fili pe ko hai 'e supavaisa 'a e leka lolotonga 'oku kau mai 'a e falehopo kiai. Ko e fo'I fekau pe tu'utu'uni fakataimi ko eni mei falehopo 'oku ui ia ko e "fakafalala."

Ko e hopo ko ia hano to e vakai'I 'a e fakafalala 'e fakahoko ia 'I he mahina 'e ono kotoa pe ke sio ai pe 'oku lelei fefee 'a e palani ko ia 'a e falehopo ke fakataha'I 'a e famili pe 'oku fakalalakala pea mo vakai ai pe 'e kei kau mai aipe 'a falehopo pe 'ikai.

Ko e ha 'eku ngaahi 'u totonu ko e matu'a 'I he taimi 'oku 'ave ai 'eku leka 'o tuku 'I ha feitu'u mei tu'a 'I 'api pe 'oku talamai ia 'oku fakafalala?

'Oku 'iai pe mo e to e 'u totonu 'a e matu'a 'oku to e tanaki atu tuku kehe kapau kuo 'osi tu'utu'uni atu pe 'a e falehopo ia.

Kapau leva 'oku 'ave ho'o leka 'o tauhi 'I he tauhi fakalao 'oku malu, 'oku 'iai ho'o totonu ke fakaha atu 'iha taimi lelei pea mo fakamahino atu 'a e 'uhinga 'oku ave ai 'a e leka kiai.

Kapau 'oku 'ave ho'o leka 'o tauhi 'I ha 'api 'I tu'a mei ho 'api (tauhi faka-fosita, 'api fakakulupu, pe 'apiako), 'oku 'iai pe 'a ho'o totonu ke ke 'a'ahi ki he leka ko ia, tukukehe kapau kuo tu'utu'uni 'e he falehopo 'o ta'ofi koe. Ko e tu'utu'uni ko ia 'a e falehopo 'oku ha ai 'a e tu'olahi pea mo e feitu'u 'o e ngaahi 'a'ahi koeni.

'E lava pe ia ke ke fehu'ia ma'upe ha tu'utu'uni 'oku ne fakangatangata pe faka'ikai'I 'a ho'o ngaahi totonu ke 'a'ahi.

'E fai 'e he CPS 'a e me'a kotoa pe 'I honau mafai ke fakaha atu ma'upe kiate koe 'a e tu'unga 'oku 'iai 'a e fakalalakaka 'a e mo'ui 'a ho'o leka mo 'ene tupulaki, fakalalakaka 'I he ako, pea mo hono 'ulungaanga. Pea ke malava ke fakahoko 'a e me'a ko eni, 'oku fiema'u ke ke fakaha ma'upe ki ho'o tokotaha ngaue mei he CPS 'a e ngaahi fokotu'utu'u ki he anga ho'o nofo.

'Oku 'iai foki ho'o totonu ke ke 'ilo ko e ha e me'a 'oku fiema'u ko e 'uhii ke malava ai ke fakafoki mai 'a ho'o leka hili 'a hono 'ave 'o tuku 'I he feitu'u 'I tu'a mei ho 'api.

'Oku 'iai ho'o totonu ke talaatu ma'upe kiate koe 'a e taimi kotoa pe 'oku hoko ai ha liliu 'I he palani 'o e keisi 'aia 'e ala uesia koe pea ko ho'o leka.

'Oku 'iai foki ho'o totonu ke ke ma'u ha tokoni pea mo/pe ko ha fale'I ki he ngaahi palopalema 'oku fiem'au ke solova.

'Oku 'iai ho'o totonu ke ke tomu'a ma'u ha tohi fakatokanga, pea mo ke kau atu ki ha fa'ahinga hopo 'e fakahoko fekau'aki mo ho'o leka pe ko ha me'a 'e uesia 'a ho'o ngaahi totonu fakaematu'a (tukukehe 'okapau ko e fakahoko pe ia 'e he falehopo ko ha me'a fakatu'upakee pe fakatu'utamaki).

'Oku 'iai ho'o totonu ke ke kole ha hopo fekau'aki mo e tauhi fakae'api 'okapau na'e 'uhinga lelei 'a e 'ikai malava ke ke kau atu ki he hopo 'I he houa 'e 72.

'Oku 'iai ho'o totonu ke ke ma'u ha tu'utu'uni ki he ngaahi hopo takitaha 'o makatu'unga 'I he fakamo'oni ne tukumai 'I he hopo pea mo e fakamaau ta'efilifilimanako pe ko e founga kumi mo'oni.

“

'Oku 'iai foki ho'o totonu ke ke ma'u ha tokoni pea mo/pe ko ha fale'I ki he ngaahi palopalema 'oku fiem'au ke solova.

”

'Oku 'iai ho'o totonu ke 'iai ho'o loa 'I he taimi ko ia 'oku kau mai ai 'a e ngaahi me'a faka-falehopo. Kapau leva 'oku 'ikai lava ke ke totongi ha loa, 'e 'oatu 'e ho'o tokotaha ngaue mei he CPS ha fakamatala ki he founa 'e malava ai ke ke ma'u ha'o loa fakafou 'I falehopo.

Ko e kau kalaieni pe kakai kotoa pe 'oku kau mai 'oku 'iai 'enau totonu ke fakahoko 'a e ngaahi 'u sevesi 'I he lea 'oku nau sai'ia ke fakahoko ai pea ke fakahoko 'I ha founa pelepelengesi felave'I mo e tala-fakafonua koia.

Ko e ha nai 'a e ngaahi totonu 'a 'eku Leka?

'Oku 'iai mo e ngaahi totonu 'a ho'o leka foki. 'Oku kau ai 'a e:

- Totonu ki he me'atokoni, nofo'anga, pea mo e vala ke feau 'ene ngaahi fiema'u.
- Totonu ki hono malu'I pea mo hao mei hano fakalavea'I, fakahoha'asi, fakatu'utamaki, lavea mo hano li'ekina.
- Totonu ki he'ene ongo'I malu.
- Totonu ki he tauhi 'a ho'o mo'uilelei, 'a ia 'oku kau kiai 'a hono 'oatu ha ngaahi faito'o fakametikolo, tokangaekina 'a e nifo, pea mo e tu'unga 'oku 'iai 'a e ongo.
- Totonu ke malu'I 'a 'ene ngaahi totonu lolotonga 'a e ngaue fakafalehopo. 'E malava ke fokotu'u mai ha taha mei falehopo 'o ui ko e "guardian-ad-litem" ke tokoni ki hono malu'I 'a e 'u totonu 'a ho'o leka. 'E hoko eni 'o kapau 'e hoko ha ngaahi ngaue mei falehopo.

Ko e ha e me'a 'oku fiema'u meia au?

'Oku 'iai pe ho ngaahi 'u fatongia:

- Ke 'oatu ha 'u vala mo ha 'u me'a fakafo'ituitui(hangee ko e vala mohe, me'a va'inga, mo e 'u me'a kehe pe) ke tokoni ki ho'o leka ke fiemalie ange kapau ko ia 'oku tokanga'I ia 'I tu'a mei ho 'api.
- Ke ke 'a'ahi ma'upe ki ho'o leka, 'I ha taimi mo ha feitu'u 'oku 'osi fai ha felotoi kiai mo e kau ngaue 'a e CPS. Kapau leva 'e 'ikai ke ke lava 'o 'alu 'I ha fo'I taimi 'a'ahi, ko ho

fatongia ia ke fakaha ki he tokotaha ngaue 'a e CPS kimu'a ke ne 'ilo'i.

- Ke ngaue fakataha mo e kau ngaue 'a e CPS 'I hono fokotu'utu'u 'a e palani ki he kaha'u 'a ho'o leka, kau ai 'a e ngaahi ngaue 'oku fiema'u ke fakahoko.
- Ke ngaue fakataumu'a ki hono solova 'a e ngaahi palopalema ko ia na'a ne fakatupunga 'a hono fakamamahi'I pe li'ekina. Kapau leva 'e fokotu'u atu koe 'e ho'o tokotaha ngaue mei he CPS pe ko e falehopo ki ha feitu'u ke ke ma'u ha tokoni mei ai ko e 'uhii ko ha palopalema, 'oku totonu ke ke muimui'I ia pe te ke talanoa ki ha sosiolo ueka fekau'aki mo ho'o hoha'a.
- Ke ke tauhi ma'u pe ho va mo e sosiolo ueka ke fakaha kiai 'a e ngaahi feliuliuaki 'I ho'o mo'ui, hangee ko ha tu'asila fo'ou, fika telefoni fo'ou, liliu he tu'unga faka-ngaue, mali/vete pe ko ha to e fa'ahinga liliu 'e uesia ai 'a e palani ki ho'o leka.
- Ke tauhi 'a e ngaahi 'u 'apoinimeni mo e kau ngaue 'a e CPS pea mo e kau taukei makehe 'oku nau tokoni. Kapau leva 'e 'ikai ke ke lava 'o tauhi ha'o 'apoinimeni pe kuopau ke ke kaniseli ia, fakaha ke 'ilo kimu'a 'e ho'o tokotaha ngaue mei he CPS.
- Ke 'oatu 'a e fakamatala fekau'aki mo ho'o leka kau ai 'a e ngaahi tauhi fakafaito'o kimu'a, tu'unga fakaako, pe ko ha to e 'u fakamatala ange 'e uesia ai 'a e palani ki ho'o leka.
- Talanoa fekau'aki mo e tauhi 'a ho'o leka pea mo 'ene fakalalakalaka kimu'a mo e kau ngaue 'a e CPS.
- Ke malava ke ke tokoni ki he fakamole 'a hono totongi 'a e ngaahi tauhi 'oku fai ki ho'o leka.

'E anga fefee ha'aku to e fakafoki mai 'a 'eku leka?

'Oku fiema'u pe 'e he CPS ke tauhi pe 'a ho'o leka 'I 'api koloa pe 'oku malu pe ki ho'o leka. Kuo 'osi fakahoko 'e he CPS ha ngaahi ngaue 'o fai 'a hono 'ave 'a e leka 'o tuku 'I ha feitu'u 'I tu'a mei 'api ko e 'uhii pe ko e me'a koia 'oku hoko 'I 'api ia 'oku tu'u ia he tu'unga fakatu'utamaki ki he leka. Ko e tohi tangi ko ia ki he fakafalala, 'a ia na'a ke ma'u ai ha tatau, 'oku fakamatala ai 'a e 'u makatu'unga 'oku pehee ko ee 'e he sosiolo ueka

**'Oku fiema'u pe
'e he CPS ke tauhi
pe 'a ho'o leka 'I
'api koloa pe 'oku
malu pe ki ho'o
leka.**

'oku fakatu'utamaki ki ho'o leka. Kapau leva 'oku 'ikai ke ke mahino'I 'a e me'a 'oku ne fakaha mai, 'eke pe ki he tokotaha ngaue pea mo ho'o loea ke na fakamatala'I atu kiate koe 'a e tohi tangi. Pea ke foki atu 'a ho'o leka/fanau kiate koe 'oku fiema'u ia ke solova 'a e 'u me'a ko ia 'oku fakamatala atu 'I he tohi tangi.

Ko e ngaahi founa lelei taha ke lava'I ai eni ko e:

- Ko 'ete 'I falehopo ma'upe 'I he taimi kotoa 'oku fai ai ha hopo fekau'aki mo ho'o leka. Kapau leva 'e 'ikai ke ke lava ki ha hopo, 'e ala faka'uhinga'I 'e he fakamaau 'o pehee 'oku 'ikai ke ke tokanga koe ko e ha e me'a 'e hoko ki ho'o leka.
- Talangofua ki he tu'utu'uni mei falehopo. Fa'ahinga tu'utu'uni pe kuo 'omi 'e he falehopo fekau'aki mo ho'o leka/fanau 'e kau ai 'a e palani 'o e keisi ko ia pea mo e ngaahi fiema'u 'oku fakapatonu mai kiate koe. Kapau 'e tu'utu'uni mai 'e he falehopo kiate koe ke ke kau atu ki ha kalasi hono mapule'I 'a e loto 'ita pe ko hano faito'o 'o hono ngaue'aki pau'usi'I 'o e faito'o konatapu, pea ke fai ia, 'o tatau aipe kapau 'oku ke pehee koe 'oku 'ikai ke ke fiema'u ia. Te ke 'ohovale koe 'I he me'a te ke ako fekau'aki mo koe 'I he 'u kalasi pe ko e founa fakafaito'o 'oku 'oatu.
- 'Ai ke malu ki ho'o leka ke ha'u ki 'api. 'E lava ke 'uhinga eni ki ha'o kole ki ha taha kehe ke mavahe mei ho 'api. Pe 'e mei 'uhinga ia ko hono solova ha ngaahi palopalema 'oku ke fekuki mo ia. Pe 'oku 'uhinga ia ke ke laka atu 'I ha tu'unga fo'ou ke fakalelei'I 'a e to'onga mo'ui 'o e anga e nofo 'I ho 'api. 'E 'ikai ke tukuange atu 'e he falehopo 'a ho'o leka ke foki atu ki 'api ka e 'oua leva ke ke fai ia.

'Oku ou fiema'u nai ha loea?

'Oku 'ataa pe ka koe ke ke 'ai ha'o loea 'I ha fa'ahinga taimi pe 'oku ke fiema'u ai. Ka 'e 'ikai foki ke malava ke ke ma'u 'e koe ha loea 'omi mei falehopo ka e 'oua leva kuo 'oatu ha tohi tangi fakafalala 'o faile.

Kapau le va ne 'osi faile atu ha tohi tangi fakafalala, 'oku ke fiema'u leva ke 'iai ha'o loa, pea kapau leva 'oku 'ikai ke ke lava ke totongi ha loa, 'e 'oatu leva 'e he falehopo ha tokotaha kiate koe. Kapau leva ne 'osi 'ave ho'o leka 'a'au 'o tuku 'I he Tauhi ke malu'I fakalao ko e tohi fakatokanga ko ia te ke ma'u 'e fakaha atu ai 'a e founga ke ke kole ai ki ha'o loa. Kapau leva 'oku 'ikai ke ke mahino'I ia pea ke fetu'utaki ki ho'o tokotaha ngaue mei he CPS pe ko e falehopo ma'ae long'a'ifanau.

'Oku fakafofonga'I 'e ho'o loa 'a e ngaahi me'a 'oku lelei kiate koe 'I falehopo. Fakapapu'I 'oku ke talanoa mo ho'o loa kimu'a he hopo ko e 'uhii ke 'ilo 'e he loa 'a e me'a ke ne fakafofonga'i'aki koe. Kapau leva 'oku 'ikai ke nofo fakataha koe mo e matu'a 'e taha 'a e leka pe 'oku 'ikai ke mo mali, 'e malava ke 'oatu ha to e loa kehe ia kia kimoua loua.

'E 'iai 'a e tokotaha 'oku ui pe ko e "guardian ad litem" kuo 'oatu ke ne fakafofonga'I ho'o leka ki he me'a 'oku lelei taha ma'ana. 'E malava ke fie talanoa atu 'a e tokotah ko eni kiate koe. Kapau 'e pehee, 'e malava ke ne fakafofonga'I lelei 'a ho'o leka 'o kapau te ke lipooti kiai 'a e me'a 'oku ke 'ilo fekau'aki mo ho'o leka.

'E fakafofonga'I 'a ho'o tokotaha ngaue mei he CPS 'e ha loa 'e 'omi 'e he 'ofisi ko ia 'o e 'Ateni Seniale.

'Oku anga fefee 'a 'eku palani ki he kaha'u 'a 'eku leka?

Ko e 'iai ko ia ha 'api tu'uma'u 'o e leka 'oku fu'u matu'aki mahu'inga ia kiate ia. Kapau na'a ke 'I ha 'api pusiaki fosita pe na'a ke hiki mei he kainga ki he kainga 'I ho'o kei si'I te ke mahino'I 'a hono mahu'inga eni ki ho'o leka.

'Oku to e mahino'I foki 'e he CPS 'a e mahu'inga ko ia 'a e pau mo tu'uma'u ki ha leka. Ko hono fakamavahe'I ko ia ha leka mei hono famili 'oku fa'a fakataimi pe. Ko e taumu'a 'a e CPS ke fakangata 'a e tuku fakataimi holo pea mo fakapapu'I 'oku malu mo hao 'a e leka 'I he 'u me'a 'I hono 'api totonu.

Te ke lava ke tokoni ki ho'o leka 'aki ho'o ngaue mo e CPS ke fa'u ha fakalalakaka'I ha palani.

'Oku totonu ke lisi 'I he palani ko eni 'a e ngaahi palopalema ko ia ne ke 'osi talanoa kiai mo e CPS. 'Oku totonu ke fakaha 'e he palani 'a e ngaahi me'a o'ku fiema'u ke fakahoko ke fakatonutonu 'aki 'a e' u palopalema, ko hai te ne fai 'a e ha, pea ko e ha 'a e fuoloa ke fakahoko ia.

Ko hono fakangata ko ia 'a e 'u totonu 'a e matu'a tauhi fanau 'oku 'uhinga ia 'oku 'ikai pe ke to e 'iai ha totonu ia 'a e matu'a pe ko ha'ana fatongia ki he leka.

Ko e ha nai hono 'uhinga 'a hono fakangata 'a e totonu fakamatu'a tauhi?

Ko hono fakangata ko ia 'a e 'u totonu 'a e matu'a tauhi fanau 'oku 'uhinga ia 'oku 'ikai pe ke to e 'iai ha totonu ia 'a e matu'a pe ko ha'ana fatongia ki he leka. 'E 'ikai ke 'iai ha totonu fakalao 'a e matu'a ke 'a'ahi mo sio ki he leka, 'ikai ha totonu ke tauhi fakalao 'a e leka, 'ikai ha totonu ke fai ha'ana 'o fokotu'utu'u ki he kaha'u 'o e leka. 'Oku ma'u 'e he falehopo 'a e mafai ke faitu'utu'uni ki hono fakangata 'a e ngaahi 'u totonu fakalao 'a e matu'a tauhi ki he'ene leka.

'I he ngaahi keisi 'e ni'ihi, 'e malava ke fakahoko tau'ataina pe 'e he matu'a tauhi 'a hono faka'ata ha leka ke pusiaki'I 'aki 'ene fakamo'oni 'I he pepa fakalao 'oku ui ko e "Tukuange atu 'a e ngaahi totonu fakamatu'a tauhi fanau." Pea ko e fakamo'oni ko ia 'I he foomu ko eni ko e me'a lahi ia mo fakamatoato mo'oni pea 'e fai hano talanoa'I kakato mo e sosiolo ueka 'a e CPS pea mo e loea.

'E malava 'e he falehopo ke fakangata 'a e 'u totonu 'a e matu'a tauhi fanau 'o 'ikai to e fiema'u ha'anau fakangofua mai 'I he taimi 'oku:

- 'Oku fakapapau'I ai 'e he falehopo 'oku 'osi 'iai 'a e fakafalala ia;
- kuo 'osi tu'utu'uni atu 'e he falehopo ha ngaahi 'u sevesi ke fakalelei'I mo fakatonutonu 'a e ngaahi 'u palopalema na'a ne fakatupu 'a e fakafalala pea mo e 'u palopalema ke he 'oku kei ha sino mai;
- Kuo mahina 'e 12 'a e tuku ho'o leka 'I he 'api pe feitu'u 'I tu'a mei ho 'api, pea 'oku 'ikai pe ke lahi fe'unga 'a e fakalalakaka ne ke fakahoko ke malava ai hano faka'ata 'a ho'o leka ke foki hao atu ki 'api 'I he kaha'u vave mai;
- Ko e ngaahi 'u sevesi koia na'e fekau'I 'e he falehopo kuo 'osi fai mo fakahoko ia;
- 'Oku si'I ha tui ia 'e fakalaka 'a e 'u me'a ko ia ne fai kiai 'a e hoha'a ko e 'uhii ka e lava ke foki mai a' e leka ki 'api;

- Ko e hoko atu ko ia 'a e va 'o e leka mo e matu'a 'e faingata'a leva ki hano kumi ha 'api tu'uma'u ma'ae ki'I leka.

Ko ha fa'ahinga taimi pe kuo fakangata ai 'a e ngaahi totonu 'a e matu'a, 'e ngaue leva 'a e tokotaha ngaue DCFS ki hano 'ave 'o e leka ki ha feitu'u.

Ko e ha nai ha me'a ha taha faka-fo'ituitui 'e fai, 'o kapau 'e 'iai ha ta'efelotoi pea mo e sosiolo ueka 'a e CPS fekau'aki mo e ngaahi tu'utu'uni 'o e keisi?

Ko e talanoa ma'a mo e kau ngaue 'a e CPS 'oku fa'a lava pe 'o solova ai 'a e ngaahi ta'efelotoi he taimi lahi. Kapau leva 'oku 'ikai lava ke solova 'a e ta'efelotoi 'I he levolo ko ia, 'e lava pe 'e taha ia 'o kamata'I 'a hono fakahoko 'a e launga koia ne fai 'a e talanoa kiai 'I mu'a ange 'I he tohi ko eni.

Kapau leva 'oku kau heni ha fakafalala, 'e fiema'u 'a e ongo matu'a loua mo e fanau ke nau fakaha ki he'enua loa 'a e ta'efelotoi ko eni. 'E 'ave leva 'e he tokotaha ngaue 'a e CPS 'a e fakamatala ko eni ki he loa 'a e potungaue.

Kapau leva 'oku 'ikai malava ke fai ha felotoi 'I he ngaahi founa ko eni, 'e lava 'e ha taha pe ke fetu'utaki ki he:

- 'Ofisi 'o e 'Omipatisimeni ma'ae fanau mo e famili, 'I he 1-800-571-7321 pe ko e 'ofisi ki he ngaahi me'a fakapepa ma'ae longa'ifanau 'I he 1-800-723-4831 pe (360) 902-8061.
- Kapau leva 'oku tui 'a e tokotaha ia ko eni ko e palopalema 'oku ne fakaha mai ai 'a hono maumau'I 'a e ngaahi totonu fakasivile, 'e malava leva ke fai ha fetu'utaki ki he ngaahi 'u potungaue kehe:
- 'Ofisi 'o e totonu fakasivile, Amelika, Potungaue ki he Mo'uilelei mo e ngaahi Sevesi ki he Fa'ahinga 'o e Tangata, 1-800-362-1710; TDD (206) 615-2296.

- Komisoni ki he Ngaahi Totonu 'a e Tangata Siteiti Uasingatoni; 1-800-605-7324, Seattle; 1-800-233-3247, Olympia; 1-800-662-2755, Yakima.
- Va'a ki he a'usia 'o e Faingamalie Tatau, Siteiti Uasingatoni Va'a ki he ngaahi Sevesi ki he Mo'ui mo e Ngaahi me'a fakasosiale; 1-800-521-8060, TDD 1-800-521-8061.

Ko e ngaahi lao mo e ngaahi tu'utu'uni kotoa pe 'a e DCFS 'oku lekooti faka-pule'anga ia pea 'oku lava ia ke fai ha sio ki ai 'I he ngaahi 'ofisi fakakolo. Kataki ka ke tomu'a telefoni 'o ta'ofi ha'o 'apoinimeni ko e 'uhii ke faka'ata atu 'a e 'u tohi ko ia pea mo 'iai ha taha ai ke tali 'a ho'o ngaahi 'u fehu'i.

Ko e Ngaahi Lao ko ia, 'oku ui ko e Ngaahi 'U Kouti 'osi Vakai 'o Uasingatoni(RCW), 'e malava ke ma'u ia 'I he konga 'oku fai kiai 'a e fekumi 'I he ngaahi laipeli lalahi(reference section), pe fou 'I ha loea, pea taimi 'e ni'ihi 'I he Falehopo fakavahenga. Ko e ngaahi konga ko ee 'oku fakafelave'I mo e CPS 'e ala ma'u ia 'I he 'u vahe 13.34, 26.44, mo e 74.13.

Ko kinautolu ko ia 'oku nau fekau'aki hangatonu mo ha fakatotolo 'a e CPS 'e lava ke nau vakai 'a 'enau 'u faile'aki 'enau kole ki ha'anau 'apoinimeni pe likuesi 'o fou atu 'I he ngaahi 'ofisi fakakolo 'a e DCFS.

'Oku 'iai 'a e ngaahi fakamatala 'e ni'ihi kuopau ke kaniseli ia mei he 'u faile kimu'a pea toki sio kiai 'a e kau kalaieni pe kakai 'oku 'anautolu.

Lao ke 'oua fai ha lau lanu mo fakamakehekehe

Ko e lao 'a e tafa'aki 'oku nau tokangaekina 'a e ngaahi 'u me'a ki he longa'ifanau 'e 'ikai ke 'iai ha taha 'e fai kiai ha lau lanu, fakamakehe'I mei he'ene kau mai, pe faka'ikai'I 'a e ngaahi 'u penefiti 'o e ngaahi 'u polokalama pe ko e ngaahi 'u 'ekitivitii, pe ko ee 'o 'enau aku konituleki, 'o 'oua na'a fakahoko ha fa'ahinga me'a ko e 'uhii ko e matakali, lanu, tupu'anga, fa'ahinga, siasi, tangata pe fefine, tu'unga fakanofomali, ta'u, mo e faingata'a'ia fakasino, pe ko ha taha ne kau he taimi tau 'a Vietinemi, taha 'oku faingata'a'ia fakasino tupu mei he tau, fakafisinga'I, to'onga ta'etaau fakasino, pe ko e ngue'aki ha kuli 'osi ako'I

pe ko ha sevesi 'o ha monumanu. 'E lava ke 'oatu 'a e ngaahi tokoni fakanofa'anga kia kinautolu 'oku 'iai ha'anau fa'ahinga faingata'a'ia, kau atu kiai mo ha kau fakatonulea pea mo e ngaahi naunau 'I honau ngaahi fotunga kehe ange, 'e lava ke 'oatu ia 'o ka likuesi mai.

- Ko kinautolu ko ia 'a e kau kalaieni 'oku nau tui ne fai ange ha lau lanu pe fakamakehekehe mei he tafa'aki 'oku nau tokangaekina 'a e ngaahi me'a 'a e longa'ifanau 'e lava ke ke faile ha'o launga ki he 'u potungaue ko eni:
- Ofisi ki he Ngaahi Totonu Faka-sivile, Amelika. Va'a 'o e Ngaahi Sevesi ki he Mo'uilelei mo e Sevesi ki he Fa'ahinga 'o e Tangata, 1-800-362-1710, TDD (206) 615-2296.
- Komisoni ki he Ngaahi Totonu 'a e Tangata Siteiti Uasingatoni; 1-800-605-7324, Seattle; 1-800-233-3247, Olympia; 1-800-662-2755, Yakima.
- Va'a ki he a'usia 'o e Faingamalie Tatau, Siteiti Uasingatoni Va'a ki he ngaahi Sevesi ki he Mo'ui mo e Ngaahi me'a fakasosiale; 1-800-521-8060, TDD 1-800-521-8061.

